

DIRECTOR:
Dr. ALEXANDRU RUSU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRATIA
BLAJ — JUD. TARNAVA MICĂ

INSERATE:
Un șir garmond: 5 Lei. La
publicări repetate după
:: :: involală. :: ::

Unirea

REDACTOR RESPONSABIL:
Dr. AUGUSTIN POPA

ABONAMENTUL
Pe un an . . . . 180 Lei
Pe 6 luni . . . . 90 Lei
Pentru străinătate 360 Lei

Numărul 350 Lei

Foaie bisericească-politică. — Apare în fiecare Sâmbătă.

Tot vechea problemă

Momente vechi și noi ale chestiunii școlilor noastre confesionale

de IACOB POPA

prepozit captular, inspector școlar arhidiecezan.

Când cu votarea „Legii pentru învățământul primar al Statului“, în vara anului 1924, se prevedea o aprigă luptă în parlament, pentru a împiedeca votarea art. 2 din această lege care declară singur școlile Statului de școli publice, desființând astfel școlile noastre confesionale, așa cum le aveam până atunci, prin aceea, că venea să le degradeze la rangul de școli particulare.

Lupta aceasta însă, așa cum s'a produs, poate nu îndeajuns de stăruitoare, ori pentru lipsa de solidaritate între cele două biserici românești din Ardeal, n'a atins rezultatul dorit și art. 2 s'a votat așa cum l-a propus guvernul, cu faimoasa și fatala lui paranteză.

Se mai prevestea atunci un acut și violent conflict, pe tema acestor școli, între ministrul instrucțiunii și între cele două biserici românești din Ardeal, ca susținătoare de școli confesionale. Dar nici acest conflict violent nu s'a produs, cel puțin la aparență nu, poate tot pentru lipsa de solidaritate amintită mai sus.

În realitate însă acest conflict există în formă latentă și cu toată atitudinea calmantă a păstorilor bisericești, el progresează în intensitate, așa că suntem în ajun de a-l vedea izbucnind acut și violent. El e provocat și alimentat exclusiv de organele ministerului instrucțiunii publice. Aceste organe adică, sprijinindu-se acum și pe „Legea pentru învățământul primar al Statului“, continuă și cu mai mare înverșunare opera dezastruoasă a desființării școlii noastre confesionale.

Las, că o dispoziție ilegală prin nimic și niciodată nu poate fi validată, dacă însă organele ministerului instrucțiunii publice au fost în stare să procedeze, înainte de aducerea acestei legi, fără nici un scrupul la desființarea școlii confesionale, cum nu vor face-o acum, având în această lege un simulacru de legalitate.

1. Pe ce anume se întemeiază faimoasa statificare a școlilor confesionale? Pe simpla detragere a subvenției de Stat pentru salariile învățătorilor confesionali. Aceasta subvenție era însă un angajament al Statului ungar față de școlile confesionale, angajament, pe care Statul român era dator să-l respecte, până atunci, până când bisericele interesate nu ar fi consimțit să renunțe la el. Școala confesională, așa cum a existat în Statul ungar, era un sfânt patrimoniu al bisericii noastre, de care această biserică nu era permis să fie lipsită în mod volnic.

Refuzându-se această subvenție bisericeilor, ca susținătoare de școli confesionale, ea

a fost plătită direct învățătorilor respectivi, cu condiția însă, ca fiecare să-și ceară numirea de învățător de stat. Ziceau adică inspiratorii și executorii acestui procedeu, că Statul nu poate plăti decât învățătorii de Stat.

Dar oare preoții și slujitorii tuturor cultelor din țară, nu-și primesc și ei cu toții aproape întreagă subsistența din bugetul Statului? Cu toate acestea, i-a trecut oare cuiva vreodată prin minte să-i considere pe toți aceștia drept funcționari de Stat, iar bisericele, pe cari ei le servesc, drept instituții de Stat? Intocmai așa putea și școala confesională să funcționeze foarte bine, păstrându-și acest caracter, având subvenție dela Stat, urmând programa Statului, dar păstrând — chiar în interesul bine priceput al acestuia — drept „spiritus rector“ principiile de credință și morală ale bisericii.

Statificarea învățătorilor confesionali nu este deci decât o ilegalitate și singur această ilegalitate — căreia i-am putea zice și „nelegiuire“ — stă la bazele așa numitei statificări a școlilor confesionale.

2. Statul avea acum pe învățătorii confesionali statificați — așa cum erau — și cu aceasta trecuse hopul cel mai greu. I-a numit pe toți la „școlile de stat“ din comunele, în cari au funcționat mai înainte. Aceste școli însă nu existau, pentru că atât clădirea, cât și mobilierul și materialul didactic, indispensabile la orice școală, erau proprietatea confesiunii. Aceasta însă nu putea să-și susțină învățătorii fără subvenție dela Stat, deci Statul s'a instalat și s'a făcut pur și simplu stăpân pe clădirea și pe întreaga zestrea școlii confesionale: o ilegalitate trage după sine alte ilegalități!

Dar față cu clădirile școlilor confesionale însuși d. ministru al instrucțiunii publice s'a simțit dator să pună în vedere un aranjament. În ședința dela 12 Iulie 1924, d. ministru Dr. Anghelescu, recunoscând afirmațiunile arhierilor noștri, că satele românești din Transilvania au fost lăsate în paragină bisericele și casele parohiale pentru ca să se poate înălța clădirile școlilor confesionale pentru cultura națională, a pus în vedere, că art. 176 din legea pentru învățământul primar al Statului, nu privește exproprierea acestor clădiri școlare și că aceasta chestiune a clădirilor școlare confesionale, nu se aranjează printr'un articol pus în acest proiect de lege. „Ea este, spunea, o chestiune mare, care se va discuta între înalții prelați și între guvern și se va rezolvi în interesul neamului“.

Înalții prelați însă înzădar au așteptat și au solicitat până azi această rezolvire. Toate

memoriile și intervențiile lor în această chestiune au rămas simplu fără răspuns. În schimb vedem, că școlile de stat funcționează în clădirile școlilor confesionale și folosesc mobilierul și materialul didactic al acestor școli, ignorând cu totul dreptul de proprietate al bisericilor noastre, fără adică să plătească ceva chirie și fără chiar să admită, ca clădirea școlară să fie întrebuințată pentru lipsuri de ale parohiei. În privința aceasta avem cazuri deadreptul revoltătoare, ca d. ex. la Vidrasău (jud. Târnava mică), unde lipsind biserica gr.-cat. dl prefect al județului nu a permis, ca clădirea școlară să fie întrebuințată și pentru serviciul dumnezeesc, cu toate-că clădirea e proprietatea fundației Șulucian, cedată numai spre folosul școlii conf. gr.-cat. — ori la Mihăileni (Șaldorf, jud. Târnava mare), unde prefectul județan a eșit în miez de noapte cu automobile, cu revizori școlari și cu numeroasă patrulă de jandarmi, pentru ca să pună cu puterea la dispoziția dlui învățător de stat o parte din clădirea școlii confesionale, destinată de locuința parohială.

Și după semnele ce le avem, lucrurile nu se vor opri aici. Ici colo se ivesc adrese de ale organelor ministerului instrucțiunii, în cari se cer date despre valoarea clădirilor școlare confesionale, așa încât, în butul declarației categorice făcute de d. ministru, organele dănsului se gândesc, se pare foarte serios, la exproprierea clădirilor școlare confesionale. Așa că, în chestiunea acestor clădiri, nu mai rămâne alt remediu, decât să recurgem pe toată linia la ajutorul justiției, dela care singur mai putem spera apărarea dreptului de proprietate a bisericii asupra clădirilor și a zestre școlare confesionale.

3. Un alt mare pericol amenință apoi școlile noastre confesionale, purcând din art. 110 din „Legea asupra învățământului particular“, în baza căruia s'ar putea refuza funcționarea pe viitor a școlilor noastre confesionale cu drept de publicitate, socotindu-se actualmente ca nefind în funcțiune. Am văzut însă mai sus, că ce factori și cu ce mijloace au determinat suspendarea funcționării școlilor noastre confesionale. Așa, că, dacă ele totuși vor fi considerate ca nefind în funcțiune și pe temeiul acesta li-se va refuza dreptul de publicitate, aceasta va fi o nouă și cea mai supărătoare ilegalitate.

Dacă mai amintim apoi, că numirile de învățători se fac din minister, fără nici o considerare la religiunea locuitorilor din respectiva comună, așa încât în comune curat gr.-cat. ba chiar unde învățătorul trebuie să facă și pe cantorul bisericesc, se numesc de multe ori învățători de religiunea ortodoxă, spre nemulțumirea poporului și spre marea pagubă a însuși mersului învățământului —, am dat, în rezumat, o palidă icoană a situației precare, în care se găsește astăzi școala noastră con-

fesională. Problema ei s'a pus și în discuția ultimei conferențe episcopice și hotărârile ce se vor fi luat, evident nu puteau fi decât în strânsă legătură cu această situație.

Avem impresia, că acum, după ani de zile de suprimare, tot mai mult cucerește credința, că școala confesională, cu care ne-am pomenit, cu care am trăit, pentru care am muncit jertfind, spre a servi cu atâta eficacitate scopurile urmărite de biserică noastră și căreia este a se mulțumi admirabilul suflet creștinesc și românesc al poporului nostru din părțile ardelen, popor cu totul suferitor și țăranului din alte părți, lipsite în trecut de școală confesională, — *că aceasta școală nu-și iertat să lipsească nici un moment din centrul preocupărilor noastre celor mai asidue.*

Deosebit de mare satisfacție și încurajare ne oferă în privința aceasta atitudinea luată de marele nostru învățat și șeful unui mare partid politic, d. *Nicolae Iorga*, la discuția „Legii asupra învățământului particular“, în Camera română, când într'un admirabil discurs, cu intuiția marelui său geniu, a făcut apoteoza școlii confesionale, apreciindu-o după adevărata ei valoare.

Da. În situația dizolată, în care se găsește azi școala confesională, să avem nădejde, că — poate chiar într'un timp mult mai apropiat decum s'ar crede —, ea va ajunge din nou la înflorirea dorită de o lume întregă.

O comisie aleasă pe sprânceană. Nenorocitul proiect de lege pentru noul regim al cultelor a ajuns — probabil pentru a preveni anumite nemulțumiri ridicate din parte ortodoxă, care se oam teme de prevaricațiile pocăitismului — în fața unei Comisii speciale, care o avut mandatul să supună proiectul unei ultime revizuirii.

De modificările făcute în această Comisie ne ocupăm la alt loc, mai la vale. Aici ținem numai să fixăm mentalitatea deochiată a guvernanților noștri, cari deși au cunoscut foarte bine gravaminele bisericii noastre, n'au admis în această Comisie de 18 membri de cât un singur unit, pe d. I. Pecurariu — de care n'au, se vede, nici o teamă confesională — și pe nici un arhieru, ori măcar preot, al acestei biserici. În schimb, n'au uitat să introducă în această Comisie, alături de patriarhul Miron,

prezidentul ei, și pe „neodihnitul“ nostru prietin dela Sibiu, însoțit de nelipsitul său satelit unitofob, protopopul N. Borzea al Făgărașului. Că apoi Comisia aceasta mai numără între membri săi și alți arhierii și clerici ortodocși (ca mitropolitul Pimen al Moldovei, episcopul Varolomeu al Râmnicului și protopopul Popovici), ba chiar și un cleric luteran, pe preotul comunității săsești din Sibiu, Adolph Schullerus, este numai o dovadă mai mult, că din ea nu era iertat să lipsească nici reprezentanții clerului nostru, cari nu putem crede că ar fi refuzat să primească o atare delegație.

Jignită din nou și prin aceasta incalificabilă procedură, care o pune în stare de inferioritate chiar și față de cultul luteran, biserică noastră va ști totuși să apere punctul său de vedere, impunând tuturor respectul cuvenit față de dreptatea ce-o reprezintă.

Pe calea apucată.

Modificări în proiectul de lege pentru regimul cultelor.

(=) O comisie specială a Senatului, de compoziția căreia ne ocupăm la alt loc al acestui număr, a discutat în prealabil ultimul proiect de lege al dlui ministru Lapedatu, introducând în el o întreagă serie de modificări, cari au ajuns să fie cunoscute și în publicitate. Ținute în același spirit de ostilitate față de biserică noastră, ele n'au adus nici o îmbunătățire în punctele dificultate din partea acesteia, ba s'ar putea spune, că ici-colo au căutat să pună și mai mult în lumină intențiunile ascunse ale proiectului.

Cele mai importante dintre aceste modificări sunt următoarele:

1. La *art. 4*, care prevede, că „membrii unui cult nu pot fi constrânși să contribuie la întreținerea altui cult, s'au adăugat, într'un nru alineat, cuvintele:

„Așemeni, ei nu pot fi constrânși să participe la serviciile religioase ale unui alt cult, afară de acei, cari prin funcțiunile și îndatoririle lor oficiale, sunt ținuți să asiste la ceremoniile religioase de stat“.

2. La *art. 10* privitor la îndatorirea tuturor cultelor de a face servicii religioase în sărbă-

torile naționale și dinastice, s'a precizat că „aceste sărbători se vor fixa de guvern prin regulament“, adăugându-se, în motivare, că acest regulament va fi însuși regulamentul legii, care „va determina cazurile când ceremoniile religioase de stat se vor oficia și la bisericile altor culte decât cel ortodox.“

Evident deci, că acesta din urmă se afișează tot mai mult ca un cult oficial (!) al statului, deși Constituția spune limpede că el n'are această calitate.

3. Deși nu ne privește mai deaproape, dăm aici pentru importanța lui și întreg *art. 20* referitor la cultele noi, care a fost astfel completat:

„Culte noi pot fi admise în stat, dacă confesiunea de credință și principiile lor morale nu vor fi potrivnice ordinii publice, bunelor moravuri și legilor statului și *dacă sistemul lor de organizare, conducere și administrare vor fi conform dispozițiilor legii de față.* Pentru aceasta ele vor trebui să prezinte ministerului cultelor un statut, care să cuprindă confesiunea de credință și principiile, normele, cum și sistemul de organizare, conducere și administrație, și care, în caz de aprobare, va fi confirmat prin lege. Schimbările în statutul aprobat se vor putea face numai prin aceeași procedură“.

4. Mitigând puțin dispoziția anterioară, dar păstrând esența măsurii supărătoare, *art. 21* privitor la dreptul statului de-a controla și supraveghea toate cultele a primit următorul adaus:

„Autoritățile tuturor cultelor sunt datoare să trimită și prezinte acestui minister orice act oficial, precum și orice informație oficială i-s'ar cere“.

5. Destul de importantă este și următoarea completare la *art. 34* privitor la averea bisericilor și a patronilor:

Orice averi înscrise în cărțile funduare pe numele bisericii rămân în deplina sa proprietate, iar dacă sunt înscrise pe numele patronului, rămân în posesiunea bisericii pentru trebuințele parohiei respective“.

6. În *art. 39* referitor la treceri s'a introdus următoarea modificare, pe cât de curioasă pe atât și de nenorocit gândită:

Oricine revine asupra unei declarații de

Folța „Unirii“

O chestie de actualitate.

Cine a prezidat primul conciliu ecumenic dela Nicea.

În tot ce s'a scris anul trecut din parte ortodoxă în legătură cu aniversarea primului conciliu ecumenic dela Nicea, rolul Romei la acest important eveniment bisericesc a fost — dupăcum am mai amintit în aceste coloane — ori retăcut, ori complet mistificat, așa că s'au găsit autori sibieni, cu pretenții de erudiție, cari, pentru a nu admite că prezidiul l-au avut la Nicea trimișii Papei, au ajuns să spună, că acest conciliu s'a fost prezidat din partea „Domnului Hristos“. Am socotit deci, că e bine să reținem aici din un studiu mai lung al păr. Dr. Aloisiu L. Tăutu, publicat în Nr. dela 15 Ianuarie al revistei orădane „Vestitorul“ următoarele părți, cari pun chestia acestei prezidenții în adevărata ei lumină.

Cu ocazia jubileului de 1600 de ani dela ținerea acestui mare și important sinod al creștinătății, jubileu serbat cu o râvnă laudabilă de către toate bisericile creștine de azi, s'a scris destul și la noi și în străinătate despre acest sinod. Nu înțelegem însă în interesul cărui adevăr istoric s'au abținut și scriitorii ortodocși și cei protestanți, să amintească rolul covârșitor ce l-au avut biserică romană, și prin ea Papii, în ținerea și susținerea acestui mare sinod.

Dacă nu avem nici un indiciu hotărîtor, că împăratul Constantin să fi cerut în preala-

bil învoirea Papii pentru ținerea unui conciliu ecumenic — cu toate că tocmai un conciliu ecumenic oriental, al VI-lea, ținut la 681 în Constantinopol, afirmă, că marele și celebrul conciliu dela Nicea l-ar fi convocat „Constantin pururea Augustus și venerabilul Silvestru, atunci episcop al mării Rome“ —, totuși faptul, că Silvestru Papa Romei își trimite acolo reprezentanții, cari să-i țină locul, e destulă dovadă, că el aprobă ținerea unui astfel de Conciliu și convocării materiale făcute, evident, de către Constantin, îi adăugă el pe cea formală prin trimiterea delegațiilor, cari să-i țină locul acolo.

Dar influența Romei asupra conciliului ecumenic I nu fu numai aprobarea tacită a convocării și a ținerii lui, precum și a hotărîrilor dogmatice și canonice aduse de el — dela care aprobare își căpătară valoarea —, ci se extinde la însaș prezidarea și directivarea activă a desbaterilor.

Nimeni nu vrea să nege, că împăratul Constantin a avut prezidiul de onoare și de înaltă patronare a conciliului, dar desbaterile dogmatice nu le-a condus el. Aceasta apare nu numai din afirmările generale ale prietenilor și-a dușmanilor sinodului ecumenic dela Nicea, că desbaterile și hotărîrile părinților au fost absolut libere și nestângemite de împăra-

mul, ci chiar și din spusele lui Eusebie, istoriograful, care apriat ne spune, că Constantin, după vorbirea de deschidere ce-a ținut-o, a predat conducerea celor ce ședea în funte, *prezidenților* (τοῖς προήδροις). Din nenorocire Eusebie nu ne spune însă cine au fost acești „proedri“.

S'au propus mai multe ipoteze. Unii au crezut, că episcopul, carele a salutat deschiderea și care ședea la dreapta, acela ar fi prezidat conciliul. Acesta a fost, după toată probabilitatea, Eusebie însuși.²⁾ Dar această ipoteză despre o singură persoană nu consună cu ceea ce zice Eusebie: τοῖς προήδροις, în plural. Afară de aceea pe ce motiv ar fi prezidat un simplu episcop o adunare așa de mare a creștinătății întregi, când erau de față mării și tradiționali patriarhi ai Alexandriei și Antiochiei, în persoană, iar al Romei prin delegații.³⁾ ... Deci ipoteza cu Eusebie din Cesarea Palestinei, istoriograful, cade dela sine.

Alții au propus pe Eustatie din Antiohia, căci după mărturisirea lui Teodoret, un istoriograf din v. V. (448—9), el ar fi fost episcopul din dreapta care a salutat pe Constantin;

1) Eus. Vita Constantini, III, 13.

2) Cf. Hefele, I, 33.

3) Constantinopolul și Ierusalimul nu pot veni în considerare, ridicându-se scaunele acestora abia mai târziu la rangul de patriarhie.

trecere, făcută în toată forma, pierde dreptul de a mai face o a doua asemenea declarație*.

S'ar părea deci, că avem de-a face direct cu o terorizare, în sensul, că cel ce a făcut declarația de trecere să nu mai poată reveni asupra ei, decât cu periclitarea dreptului său de-a se mai gândi vreodată la orice (?) trecere religioasă. — Dar atunci unde mai este libertatea conștiinței, garantată atât de răspicat în Constituție?!

7. Simțind, probabil, împotrivirea pe care biserica noastră are s'o facă la art. 41., cel cu trecerea averilor bisericesti, Comisia a venit cu un nou art. (42) explicativ, dar care în esență nu ameliorează întru nimic situația. Este următorul:

„Transferarea dreptului de proprietate al bisericii, casei parohiale și oricărei alte averi bisericesti dela comunitatea unui cult la altul se va face cu toate formele cerute de legile în vigoare numai după aprobarea ministerului cultelor, care va cerceta, dacă actul trecerii, care a provocat această transferare de proprietate, s'a îndeplinit cu stricta observare a prevederilor legii“.

La aparență ar fi deci un control în plus, dar un control, care prea ușor va putea fi fatal pentru cazul, când ortodocșii ar trece bunăoară la pocăiți, fiindcă ministerul pur și simplu ar declara că nu s'au observat cu stricteță prevederile legii.

8. În sfârșit, vechiul art. 42 (acum 43) a fost astfel completat:

„Dacă unul din părinți trece la alt cult, copiii de sexul lui sub etate de 18 ani urmează cultul părintelui trecut“.

Aceasta este opera Comisiunii. Vom vedea acum ce vor face secțiile și mai ales plenul Senatului, unde mai au și alții cuvântul.

VECHEA REVISTA ILUSTRATA

„COSINZEANA“

intemeiată în anul 1911 de

SEBASTIAN BORNEMISA

apare și acum în Cluj sub aceeași conducere și având colaborarea celor mai de seamă scriitori. Cereți numere de probă gratuite din această excelentă revistă de familie, indispensabilă în fiecare casă.

Adresa: Cluj, Piața Cuza Vodă 16.

Cronică bisericească.

Rutenii din Maramurăș au revenit la vechiul calendar. Alături de mișcările cunoscute din Basarabia, cari nu-i eschis să producă chiar o demitere a arhiepiscopului Gurie, s'a ivit mai nou o mișcare similară și între Rutenii grecat. din Maramurăș, cari au serbat anul acesta Crăciunul după noul calendar.

Motivele adevărate ale acestei atitudini nu se cunosc încă destul de bine, dar dacă — afară de motivul național — mai poate fi invocat și unul bisericesc, acela nu poate fi produs decât de propaganda nesăbuită a emisarilor Preasfințitului dela Cluj, față de acțiunea subversivă a cărora Rutenii aceștia vor fi crezând că se pot refugia la adăpostul atât de comod al vechiului calendar.

Chestiunea a fost adusă — pe cât știm — și în fața ultimei conferențe a episcopatului nostru, care va fi luat de sigur toate măsurile, ca mișcarea să nu se întindă și asupra credincioșilor bisericii noastre.

Moartea cardinalului Mercier. La 23 Ianuarie c. s'a stins după o boală mai lungă, Cardinalul primat al Belgiei, Desideriu Mercier, o adevărată glorie a catolicismului internațional. Om de știință în cel mai deplin înțeles al cuvântului, acest mare arhieru a fost în aceeași vreme și nu neobosit om de acțiune, dublat de calitățile superioare ale unui bărbat de stat cu adevărat la înălțime. Cuvântul său pastoral publicat în 1915, după ocuparea Belgiei din partea Germaniei călcătoare de tratate internaționale, a fost sub raportul acesta o consacrare definitivă.

Dela războiul încoace, Cardinalul Mercier s'a devotat în special operei de-a efectua apropierea anglicanismului de biserica Romei, dar stăruințele lui pentru apropierea bisericilor creștine și pentru contopirea lor într-o singură societate universală, așa cum a precocizat-o Mântuitorul, a găsit ecoul cuvenit și în o bună parte a bisericii ortodoxe. Opera aceasta reclamă desigur truda și osteneala mai multor generații, așa că suntem destul de departe dela înfăptuirea ei, dar începutul este făcut și pentru

care a pus-o la temelie Card. Mercier este desigur o piatră din cel unghiular.

Dispariția lui, scrie, cu multă dreptate, ziarul „Figaro“ dela Paris, pune în doliu întreagă conștiința umană.

Convocarea congresului național bisericesc. Pe ziua de 3 Februarie se întrunește la București, în sesiune extraordinară de constituire, primul congres național bisericesc al ortodoxiei române. Programul este acesta: 1. Constituirea biroului. 2. Verificarea mandatelor. 3. Constituirea organelor de execuție (consiliul central bisericesc de 15 membri și 2 membri în eforia bisericii). 4. Alegerea Comisiunilor pentru studiul proiectelor de regulamente cerute de nouă lege de organizare.

Pe a doua zi, 4 Februarie, este convocat Colegiul electoral, care va alege pe noul episcop dela Constanța.

Săptămâna politică.

Marele eveniment al ultimei săptămâni de politică internă este publicarea alegerilor comunale, fixată de guvern pe zilele de 17—20 Februarie. Dispoziția aceasta, venită cu totul pe neașteptate, se comentează în deosebite forme. Unii o pun în contul vanității politice a premierului, care ar dori o rehabilitare după înfrângerea rușinoasă dela Camerele agricole, în vreme ce alții cred că aceste alegeri au fost anume impuse de Suveran, pentru a evidenția și mai bine — în vederea succesiunii — adevăratele preferințe ale țării.

— Dar oricare ar fi adevărul în ce privește motivul, care a provocat alegerile comunale, un fapt e sigur, că nici chiar aderenții guvernului nu speră de pe urma lor nici un bine pentru partidul dela cârmă. Și acest sentiment s'a confirmat și mai mult prin suspendarea nemotivată a ședințelor parlamentului, care, după o vacanță de o săptămână, afirmative nu-i eschis să fie din nou prelungită.

— Un alt fapt, neasămănat mai important, produs tot în legătură cu alegerile comunale, este *coalitia de opoziție și guvern a partidului național cu cel țărănesc*, care neapărat

iar un urmaș al său Ioan de Antiohia, îl numea pe Eustatie „primul între părinții dela Nicea“. Dar presidenția lui, singur, nu se potrivește cu *πρωΐδης*.

Alții, răzimați pe pretinsa presidenție a lui Eustatie de Antiochia și pe cuvintele din o pretinsă epistolă alui Constantin către biserica din Alexandria⁴⁾, în care spune „că episcopul vostru Alexandru vă va spune toate mai de-aproape, căci el fu a toate ce se făcu *Κύριος και κείρονος*, adică stăpân și părtaş, au scos la iveală teoria, că Eustatie și Alexandru ar fi prezidat alternativ, ca cei mai de frunte episcopi ai Orientului, și aceștia ar fi „proedrii“ (prezidenții) lui Eusebie.

Dar, mai înainte de toate unde e scris, că aceștia au prezidat alternativ? Eusebie trebuia să spună; și n'avea motiv să-i tacă, cum avu pentru reprezentanții Papii (nu-i vedea cu ochi buni); afară de aceea mărturia despre prezidarea lui Alexandru al Alexandriei e nulă, căci *κύριος* poate însemna și rolul lui preponderant ce-l avuse, alături cu Hosius, la acel conciliu.

Impotriva tuturor acestor teorii stă cea mai sigură și mai bineintemeiată afirmațiune, că întâiul conciliu ecumenic dela Nicea l-au

prezidat reprezentanții Papii dela Roma, cari au fost Hosius și cu cei doi preoți romani, Vitus și Vincentius. Dovezile acestei afirmațiuni sunt:

1. Afirmațiunea lui Ghelasie de Cizic, episcop oriental din veacul al V, care apriat spune, că „Hosius, al cărui nume și reputație sunt în general cunoscute, a ținut în conciliul (dela Nicea) locul lui Silvestru, episcopul Romei celei mari, împreună cu cei doi preoți Vitus și Vincentius“⁵⁾...

2. Dar decizive în chestia prezidării sinodului I dela Nicea sunt *listele cu subscrierile episcopilor prezenți*, singurele documente autentice, cari ne-au rămas până în ziua de azi, alături de cele 20 de canoane, epistola sinodică către episcopii Egiptului, Libiei și a Pentapolei și de simbol. Or, în toate aceste liste, absolut în toate, la locul întâiu e iscălit Hosius de Cordova, apoi imediat după el cei doi preoți romani Vitus și Vincentius, și numai după aceștia urmează marii episcopi ai Orientului, întâiu patriarhul Alexandriei Alexandru, patriarhul Antiohiei Eustatie, apoi arhierul Ierusalimului Macarie ș. a. Așa în listele păstrate de Socrate (Hist. ed. I, 13), Gelazie șcl.⁶⁾ în

cele două dela Gelazie, Hosius subscris expres în numele Papii dela Roma, al bisericilor din Italia, Spania și al întregului Apus.

Fidedemnitătea acestor liste azi nu o neagă nici un istoric mai serios.

Dar, ce ne spune nouă această împrejurare sigură: Un simplu episcop și doi preoți romani iscălesc înaintea marilor episcopi ai Orientului? Se va zice: au voit părinții sinodului să le dea întâietate acestor *streini*. Supunere absolut falsă. Căci la Sinod mai erau de față și alți episcopi apuseni, din Africa, Galia și Sicilia, și aceia semnează la urmă tot, în ordinea provinciilor. Dacă Hosius era de față numai ca reprezentantul bisericii din Spania, iscălea și el alături cu alții unde-i venea locul. Dar faptul, că iscălește în frunte, împreună cu cei doi preoți romani, e pentru orice om cu judecată calmă, o dovadă, că ei trebuie să fi fost acolo în altă calitate, ca prezidenți; deci au prezidat conciliul ecumenic I în numele celui mai mare între patriarhi, al Papii dela Roma.

Aceasta ni-o spune și analogia conciliului dela Sardica (343), unde asemenea Hosius și doi preoți romani, Arhidemus și Filoxenus, iscălesc în runtea tuturor, ca reprezentanții Papei Iulius.⁷⁾

Iată, dar, cine sunt „proedrii“ lui Eusebie.

5) Cf. Gelas. de Cys. Hist. Conc. Nic. p. II c. 5. — Migne, 8 5/1229.

6) Vesi Mansi, II, p. 692, 697, 882, 927.

7) Cf. Mansi, III, 65.

4) Socr. I, 9. — P. Batiffol, Paix... p. 344 îi trage la îndoială autenția.

va grăbi limpezirea situației. Urmările politice ale acestei formidabile coaliții, încheiate abia pe ziua de ieri, încă nu se pot sesiza, dar se dă aproape ca sigur, că lupta comună a acestor partide va provoca o cădere a guvernului în pline alegeri comunale.

— În urma coaliției principalelor partide de opoziție s'a răsturnat definitiv și irevocabil combinația *averescană*, așa că resturile infime ale acestui partid nici nu credem să mai poată supraviețui lovitură. Nime nu mai vorbește azi decât de viitorul guvern al coaliției și combinațiile ministeriale îmbracă deja forme concrete. La prezidiu se impune, mai presus de orice discuție, d. Iuliu Maniu.

— Din politica externă ne interesează mai de aproape *scandalul bancnotelor falsificate*, care dacă nu se mai impune azi cu puterea senzației din primele zile ale descoperirii lui, a ajuns, în schimb, într'o fază, care pare a compromite definitiv întreagă oficialitatea actuală a Ungariei. Francezii nu înțeleg să între în tranșă, iar lumina deplină pe care o cer va întuneca poate chiar și gloria regentului Horthy și a premierului Bethlen.

— În Grecia se menține *dictatura militară alui Pangalos* și lumea începe să vadă în ea un mijloc de restaurare a monarhiei elene. Tronul s'ar pregăti însă nu pentru ex-regele George, ci pentru prințul Andrei, unchiul fostului rege.

Știri mărunte.

Personale. P. Ven. Ordinariat arhidiecezan a numit pe pâr. *Alexandru Valea* de paroh la Chibulcut.

— P. Ven. Ordinariat de Gherla a numit pe pâr. *Iosif Stan* de paroh la Borșa (beneficiul superior), pe pâr. *Mihail Doboși* de preot al doilea la Satu-mare, iar pe pâr. *Vasile Rusu* de adm. par. la Mititei.

— Cu plăcere aflăm, că apreciatul nostru colaborator, d. prof. *Dr. Coriolan Suciu* dela liceul de băieți din Blaj, a fost ales de curând membru corespondent al Comisiunii monumentelor istorice, secția pentru Transilvania, din Cluj.

Moartea lui M. Pherichide. Bolnav mai de multă vreme, președintele Senatului, care în ultima sesiune n'a mai putut prezida o singură dată, s'a stins săptămâna trecută, la vârsta frumoasă de 82 ani. Om de cultură superioară, care s'a ocupat până la urmă de toate problemele mari ale neamului și chiar ale omenirii, M. Pherichide a știut să-și câștige — deși era un fanatic aderent al partidului liberal, din grația căruia a avut în deosebite rânduri fotolii ministeriale — stimători și chiar admiratori și între cei din alte partide. Guvernul i-a decretat funeralii naționale, răsplătind astfel în chipul cel mai grăitor cu puțință serviciile aduse țării sale din partea unui străin (grec) după origine, dar care a știut să se identifice pe deantregul cu toate aspirațiile ei.

Locale. Marți, întâmpinarea Domnului, va predică în catedrală pâr. *Iosif Bucur*, șef-contabil la Adm. centrală capitulară, iar Duminică viitoare, a lăsatului de carne, Reverendul *Gregorin Teșca*, contabil arhidiecezan.

— Ziua de 24 Ianuarie, *măreața sărbătoare a unirii*, s'a prăznuit și la noi cu toată căldura și însuflețirea. După serviciul divin din catedrală, pontificat de Ilustritatea Sa Dr. Ambroziu Chețian, vicarul substituit al mitropoliei, a urmat un frumos festival aranjat în sala de gimnastică a liceului de băieți, unde publicul a putut gusta inteligentă și deosebit de bine îngrijita conferență a prof. Nicolae Popp dela școala normală,

care, adevărat pedagog, a știut să reliefeze cu multă putere principalele momente educative ale marelui praznic național. — Programul a mai avut puncte de cor și declamări, alese în chip potrivit cu caracterul sărbătorii.

— Azi, la Trei-sfinți, hramul vechiului nostru liceu, se ține obișnuitul matineu al cercului literar al elevilor dela această școală, iar seara va fi *tradiționalul bal filantropic*, al cărui venit e menit în întregime pentru fondul de medicină al elevilor bolnavi, lipsiți de mijloace.

† **Pâr. Vasile Știra**, paroh și protopop onorar în Blagea (eparhia Gherlei), s'a stins la 4 Decembrie 1925, în anul 83 al vieții și 57 al preoției sale cinșite. — Odihnească în pace!

† **Matilda Nistor n. Popa**, soția protopopului nostru din Mediaș — căruia și pe aceasta cale îi trimitem condoleanțele noastre — s'a stins la 21 Ianuarie c. în anul 59 al vieții și 40 al fericitei sale căsătorii. După prohodul săvârșit la Mediaș, rămășițele pământești ale defunctei au fost transportate la Blaj, unde au fost depuse în cavoul familiar. — Fie-i partea cu dreptii!

† **Romul Gh. Oancea**, un băiat al preotului nostru din Sâmpaul (arhidieceză), s'a stins la 23 Ianuarie c. în anul 12 al etății. — Odihnească în pace!

* **Dr. GEORGE RUSU**, avocat în București, str. Traian 159. Chestiuni de rezolvit la autoritățile și instanțele judecătorești din capitală.

Telefonul „Unirii“

P. Valea-Lungă. Oricât Vi-s'ar părea altfel, și oricâtă influență ar avea cineva (în casu: președintele) asupra hotărârilor unei corporații ai cărei membrii au și ei cuvânt decisiv în afaceri, în fața legii nu poate fi făcută răspunzătoare decât întreagă corporația. Și aceasta atât în fața legii civile, cât și a celei bisericești.

B. Târgu-Murăș. Spuneți, Vă rugăm celui care afirmă că instrucția religioasă din școli n'ar fi în strânsă legătură cu oficiul de magisteriu al bisericii, și că prin urmare biserica n'ar avea dreptul de-a reclama pentru sine acest teren de activitate, că este profund greșit. În anumit înțeles, catehizarea este chiar mult mai importantă decât predicarea pentru cei adulți, așa că împlinirea acestui oficiu este nu numai un drept, dar și o elementară datorie pentru orice cult care se respectă. O simte aceasta și biserica ortodoxă, care e pe cale să renunțe și ea la atitudinea neînțeleasă de-a fi lăsat acest teren pe mâna mirenilor. Un ordin mai nou, Nr. 7400—925 al Consistorului din Cluj, ne dă chiar cuvânt să spunem, că oameni se trezesc de cap de abinele. Căci iată ce spune ordinul: »Catehizarea în școlile primare... o îndeplinesc în cele mai multe școli învățătorii. După însă avem informații că... aceasta se întâmplă superficial și nu-i se dă atenția cuvenită, atragem atenția preoției, să se intereseze de aproape de educația religioasă a tineretului și să ia asupra sa această obligațiune, pentru ca succesiv întreagă opera catehizației să treacă în mâinile preoției...« Ordinul acesta spune foarte mult, mai ales dacă vom aminti, că el mai adaugă apoi și cuvintele: »Pentru orice neglijență în această chestiune va fi răspunzător preotul.« Clujul înnoată deci, în punctul acesta, pe deantregul în apele Blajului.

„Telegrafal Român“. Sibiu. Urmărim cu atenție tot ce scrieți în legătură cu articolele referitoare la legea cultelor ale directorului nostru, și Vă putem pune chiar de pe acum în vedere, că îndatăce veți fi terminat, vom căuta să Vă limpezim toate nedumeririle pe cari le aveți. Până atunci Vă lăsam să Vă frământați singuri creierul ce biată aveți, că doar, doar, veți mai ghici câte ceva și din propria Dv. cumintenie. Ceva Vă putem spune totuși încă de pe acum: Povestea cu Card. Gaspari este integral inventată, ba V'am putea șopti că aceasta este chiar în deplin acord cu directorul nostru, așa că nu se va ajunge nici când la o »luptă« între dânsii. — Nu Vă agitați deci prea din cale afară și aveți — vorba lui Caragiale — »puțintică răbdare«.

O. Buciumșasa. Broșura dorită s'a tipărit la Institutul de arte grafice »Indreprearea«, București, Calea Victoriei 66. Adresați-Vă aici și ne place să credem, că veți fi satisfăcuți, ori cel puțin Vi-se va arăta locul de unde o puteți cumpăra. — Ne pare bine, că Vă interesați de chestiunile, cari ne ating atât de aproape.

Oficiul parohial. Lonea. Din 1924 a rămas un bon de 38 Lei. În 1925 n'am primit nimic. Ultima solvire s'a făcut în 29 II 1924. Astfel din suma trimisă, cu 112 Lei s'a achitat restanța pe 1925, iar 88 Lei au rămas în abonamentul anului curent.

N. Lunca-Cernii de jos. Din suma trimisă, 150 Lei au trecut în abonamentul anului 1925, iar 50 Lei au rămas pe anul curent, pentru care mai aveți de solvit încă 130 Lei.

Oficiul parohial gr.-cat. Fundătura. Primit, achitat până la 31 XII 1925. Adresa am corectat-o.

Capitulul mitropolitan gr.-cat. Blaj.

Nr. 12—1926.

Inchiriare

În casa Azilului de bătrâni N. Pepelovici și soția Ana născută Gyulai, din strada Regele Ferdinand, cu începerea dela 15 Februarie 1926, se dă în chirie localul de prăvălie cu o cameră, pe lângă oferte închise. Terminul de oferte: 10 Februarie 1926 Informațiuni cu privire la închiriare se dau la Administrația centr. capitulară, între orele 3—4.

Blaj, 25 Ianuarie 1926.

Iacob Popa
prepozit capitular

(135) 1—2

Capitulul mitropolitan gr.-cat. Blaj.

Nr. 10—1926.

Concurs.

Pentru ocuparea postului de *actuar* la Administrația centrală capitulară, publicăm concurs cu terminul de 15 Februarie 1926. Retribuția lunară 3000 Lei.

Reflecții la acest post își vor înainta cererea însoțită de acte.

Blaj, 25 Ianuarie 1926.

Iacob Popa
prepozit capitular

(134) 1—2

5 % mare reducere 5 %

MAGAZIN ROMÂNESC SIBIENESC

HOZA și MARCU

Aducem la cunoștință Onor. Public că ne-a sosit un mare transport de mărfuri pentru orice sezon precum:

Stofe engleze pentru dame și domni; stofe de lână pentru uniformă de fete și băieți și pentru orice îmbrăcăminte.

Mare asortiment de mărfuri din Cehoslovacia:

Zefre, delinuri, satinuri, toate colorile. Barehete-șifoane, pânzetur, pânză de cearceafuri, gra, del, schirting, perdele, basmale cu și fără ciucuri, ciorapi pentru dame și domni și patent pentru copii, gulere, cravate, cămăși, pălării, căciuli, ghete diu cea mai renumită fabrică „Derby“. Plapume confecționate în țară, orice calitate.

Mare alegere în haine gata pentru dame, domni, fete și băieți:

tricotaje pentru dame și domni, tricouri de orice mărime și calitate. Chișuri pentru elevi și elevi calitate superioară. Bucata Lei 120.

Totodată facem cunoscut că la orice mărfuri cumpărate pentru elevi și elevi cu începere din 15 Octombrie 1925 și pe tot timpul duratei școlilor, reducem, la o cumpărare până la 1000 Lei 5 % iar dela 1000 Lei în sus 10 %. Încercați și vă veți convinge de redusele prețuri și buna calitate a mărfurilor.

HOZA și MARCU

15—? (95)

Blaj, Piața I. M. Clain 12.

10 % mare reducere 10 %

CEREȚI PREȚUTINDENI
renumitul ceai englezesc

HORNIMAN

Reprezentant general și depozitar: Societatea Anonimă
OTTO ȘI ALFRED HERZOG
București, Pasagiul Comedia 2.

10—15 (88)